

Túl magasak az emeletek

Por meg malter ivódik a bőrük alá, a gyöngyházlakk sután fénylik vasárnap a repedt körmökön. Fehér vaságyak közt felejtik esténként a betonkeverők tompa dübörgését, a piros téglás gyárkéményt és a betoncsarnokokat. Nyolcórás komisz fáradságot oldanak a zuhanyrózsák, munkát feleltet a televízió, a mozi — ha ugyan a kimerült testet el nem nyomja előbb az álm; ha nem várja őket a szálláson is a második műszak ezerféle tennivalója.

Fehérvári út, női munkásszállás.

A bejáratot elállják. Nagykabátosak, meg didergő, sötétkék zakósak, borotváltan. Páran táskát szorongatnak, a portásnó szeme átsiklik a csomag, amelyet rövidesen vasalt ruhával, tiszta inggel megpakolva a feleség vagy a menyasszony hoz vissza a portára.

— *Semmi baj nem lenne, ha ez a sok lókötő nem állna a kapuban.* Mert nemcsak a férjek, udvarlók, vőlegények jönnek, hanem olyanok is, akik senkit sem ismernek, csak ideállnak, s aki lejön, azt leszólítják. Hallanak egy nevet, a mikrofonba bemondatják. — Kedves, fiatal arca dühötől piroslik Berger Andrásnének.

Szárító az ágyak között

— *Én csak sírok, ha hazamegyek* — mondja Balogh Jánosné. — *Nem ismer meg, nem jön hozzám a két éves fiam.* A férjem albréletben lakik, de én is odaköltözöm. Sok házasság bomlott széjjel a különélés miatt, nem is tudom, miért szüntették meg a házaspárok szállását. *Végül is, azt hiszem, hazamegyünk Vajdácskára.* Majd Sárospatakra járok be dolgozni.

Az emeletes ágyak közt kifizetett madzag, rajta kombinék, harisnyák, blúzok

száradnak. Az asztalon virág.

— Mit csinálnak esténként?

— *Vasalunk, mosunk, főzünk, beülünk televíziót nézni.*

Olajos bőrű, fekete fruska szeme villan:

— *Én táncolni megyek.* Ide szoktam járni a környékre, Promontor, Zöldhordó, Tavirózsa a törzshelyem. Néha a művelődési házba is befut valami jó program.

— *Hogy képzelik el jövőjüket?*

— *Állítólag Túrkevéen a Május 1. Ruhagyár fog üzemet létesíteni. Akkor hazamegyek.*

— *Én tanulnék* — szól a táncos kedvű pironkóva —, mert még a nyolc osztályom sincs meg.

Az igazgató szaktárs megígérte

A munkásszállás két épületét üvegfalú folyosó köti össze. Az új épület friss, modern, beépített konyhájában vacsorához készülnek az asszonyok.

— *Lehet itt az ebédlőben vacsorát is kapni, de inkább kutyvasztunk valamit. Jólesik. Most éppen a férjem meg a fiam vacsoráját főzöm.*

Magas, testes, középkorú asszony Kiss Mihályné, szigorú, barna kendőt szorít a hajára.

— Szabolcsban laktunk, három éve jöttünk fel a férjemmel dolgozni. *Hat gyerekem van, a nagyobbik Pesten a metróhoz került.* A kislányom négy évig volt kórházban, az ő költségeit akartuk kifizetni, most pedig házra gyűjtünk. Én 1968-ban balesetet szenvedtem az egyik építkezésen. Biztosan hallott róla, a Budakeszi úti toronyházaknál felrobbant a gáz, megégetem. *A vezérigazgató szaktárs azt mondta, mihelyt meggyógyulok, ad egy lakást.* Aztán még kétszer mondta. Most két hónapja azt ígérte: tavasszal megkapjuk. De ha csak ígérte, akkor odahaza veszünk...

Tizenegy éve szálláslakó

A szoba aprócska, a szekrény, asztal és a hosszú pad betölti a helyiséget. Az asszonyok, akikkel itt beszélgetünk, a szállásbizottság tagjai, önkéntes társadalmi munkában vállalják évek óta a szálló lakóinak képviselését.

Kiss Andrásné, a szállás fegyelmi bizottságának elnöke:

— *Én a Nyírségből jöttem. Tizenegy éve vagyok szállólakó, s az öt gyerekemhez a mai napig hente hazajárok.* Amikor először feljöttem és bementem egy üzletbe, látom ám, hogy egy nő áll az ajtó mellett, nem mozdul. Ki vagy be? — mondom, de hiába. Nézem, szobor ez vagy mi? Akkor láttam először kirakatbábat. *Nem szégyellem. Azt se, hogy akkor egy kendőbe befért a batyum. Most kinyitom a szekrényt, válogathatok.*

— *Ami a fegyelmiiket illeti, inkább lopásért, verekedésért jár, legsúlyosabb esetben a rend ellen vétőket kizárjuk a szállásról.* De ezt alaposan meggondoljuk. Mert *anynyi munka, gond ér miniket, hogy nehéz itt tisztességgel meglenni.*

Virányi Katalin függetlenített kultúrfelelős.

— *Nincs klubszoba, hiányzik a szeszmentes büfé és csúnya, kicsi az étterem.* A tv- és moziadások alatt mászkálnak, beszélgetnek. A könyvtárból főleg a mesekönyveket kérik, és a nagybetűseket. *A szálló lakóinak*

negyven százaléka cigány. *A bölcsészkarosok pártfogásával cigányeggyüttest szerveztünk.* Nehezen, de halad velük a munka. A szálló kulturális életét, amennyire lehet, változatosra tervezzük. Legközelebb a Fővárosi Művelődési Ház ajándékműsorát élvezhetik lakóink.

Házimunka — mint otthon

Mosás, főzés, ingázás. A kelenföldi munkásszállások szb-titkárával arról beszélgetünk, mi a különbség a női és a férfiszállók „közélete”, igénye, érdeklődése közt.

— *A férfiak aktívabban, jobban mozgósíthatók, érdeklődőbbek, mint az asszonyok* — mondja Gönczöl József. — *A nőket itt is elfoglalja a házimunka, itt is ugyanúgy ellátják a hozzátartozóikat, akárcsak odahaza, pedig a szállás szolgáltatásai sok gondot leveznek a vállukról.* Különféle problémáikban igyekszünk segítséget nyújtani, a vállalatok vezetői rendszeresen fogadóórát tartanak a szálláson, meghallgatják a kívánságokat, panaszokat.

Kovács Mihályné szállóvezető:

— *Az új épületrésszel 808 fős lett a munkásszállásunk.* Legtöbb gondot azok jelentenek, akik sűrűn kimaradnak a munkából. Az ország minden részéből toborzott emberek sokfélék, a munkaerőhiány pedig mindenütt kényszerhelyzetet teremt. *Így is nagy a fluktuáció. Az idén 238-an „szereltek le”, 300 új munkásnő jött az otthonba.* Azért mennek el, mert odahaza is egyre gyakrabban megtalálják a számításukat.

— *Feladatunk sokirányú.* Elsősorban a szálló rendben tartására kell figyelmet fordítanunk. Nem is hinné, de *elemi dolgokkal is törődnünk kell,* sokszor meg kell kérdeznünk az újoncokat, szappan, törülköző van-e náluk. Jelentős számú az írástudatlan. *A Villányi úti általános iskolába íratunk be jó párat, hogy végezzék el vagy fejezzék be iskoláikat, de sokan lemorzsolódtak.* Én kaptam a felszólításokat, én jártam szülői értekezletekre. Nehéz, különösen nekik nehéz. Részben megértem őket. *Túl sokat kell pótolniuk — és túl magasak naponta a felhúzott emeletek...*

Megéri a fáradozást

Amíg beszéltek, egyetlen dologra gondoltam. Ezek az asszonyok, lányok vidékiek, a legfontosabb dolgot, *lakásokat, gyárakat építenek a fővárosban.* Megérdemlik a modern hálószobákat, megérdemelnék a büfét, a jobb ebédlőt. A szétszakított, külön élő házastársak megérdemelnének egy közös szállót. Maguk is örömmel felépítenék.

És talán egyre könnyebb elérni azt is, hogy e lányok, asszonyok — akik többnyire kényszerűségből vállalták a kettős életformát — *otthonnak tekintsék az átmeneti szállásukat.* Megéri a fáradozást, sőt minden áldozatot megér, ha ebből a 800 asszonyból tíz is *elvégzi az általános iskolát, ha beszkoknak a színházba, ha eleget félreterhetnek jövődől otthonukra.*

Mindent megér, ha a vaságyak közt is boniákozik számukra a teljesebb élet.

Jakab Ágnes

N É P S Z A V A

1970. április 18 3